Cuba. Jeg stiller det sædvanlige spørgsmål: »Hvordan går det?« og får det sædvanlige svar: »Alt er, som det plejer.« Og dog: Memory-sticks deles rundt med oplysninger om alle de ting, man ellers aldrig får at vide. Og Chávez er død, Castros ven – hvordan skal det nu gå med strømmen af olie og penge fra Venezuela?

Kolera i kommunismens tid

Af ØJVIND KYRØ

HAVANA – Eusebio læner sig mod karmen ind til baren og vender sine øjne mod himlen: »Kun takket være Gud er jeg i live,« svarer han og tilføjer: »Ellers er alt, som det plejer.«

I alle sine leveår har Eusebio kun kendt til det kommunistiske styre, og når hans stamkunde en gang om året stiller det sædvanlige spørgsmål – »Hvordan går det?« – får han det sædvanlige svar. Alt er uændret, intet sker.

Eusebio har i over et årti været tjener på Café Paris i det gamle Havana, og han er slidsom og stabil, fordi han betjener turister med penge på lommen. Selv tjener han det samme som alle andre, hvad der svarer til knap 100 kr. om måneden, men i modsætning til de 11 millioner andre cubanere kan han supplere med drikkepenge, der på en god dag kan beløbe sig til en halv månedsløn.

Eusebio trækker på skulderen over det dumme spørgsmål om eventuelle nyheder og spørger sin nyankomne stamgæst efter et memory-stick.

Det har han aldrig før gjort. Memory-sticks er den nye måde at kommunikere på. Ingen gider se det statslige tv, lytte til den forudsigelige radio, eller læse *Granma*, det daglige organ for det cubanske kommunistpartis centralkomité.

Ifølge de statslige medier findes der end ikke antydningen af kriminalitet i ø-staten, men har man et memory-stick, kan man få giga-mange oplysninger om alle de ting, der aldrig bliver omtalt.

På det digitale felt er Cuba en tidslomme, en isoleret ø-stat, med den laveste og dyreste trafik i den vestlige verden. En times brug af internet på en usandsynlig langsom forbindelse beløber sig til 35 kroner – næsten en halv månedsløn. Men med et memory-stick fra udlandet, derimod, kan videoer, artikler og bøger kopieres hurtigt og gratis.

I det 54. år efter revolutionen skranter alt. Tankbiler kører rent vand til hotellerne, hvor turisterne bor, for over halvdelen af vandsystemet i Havana er itu, og urent vand kan skabe sygdomme i det Cuba, som ellers er så berømt for sit sundhedsvæsen. En mindre koleraepidemi brød således ud i Havana i januar, og kun takket være de fastboende udenlandske korrespondenter kom nyheden frem.

Ché, symbolet på ungdommens rebelskhed, præsiderer over 50 års stilstand og forfald. FOTO: DIEGO REYNOSO/DEMOTIX

En million afskediges

»Det er nødvendigt at dyrke jorden«, står der på et kæmpemæssigt skilt foran en provinsby. Afsenderen er – *Raul*.

Denne indlysende sandhed har den yngste af Castro-dynastiet fundet det nødvendigt at gøre befolkningen opmærksom på, hvis nogen skulle have undgået at lægge mærke til, at der kun vokser ukrudt på over halvdelen af landets marker.

Virkeligheden viser, at det socialistiske system ikke virker. Over 80 procent af fødevarerne er importeret, og nu skal den frugtbare jord til at dyrkes for at mindske behovet. »Det hvide guld« – sukkeret – som gjorde Cuba til den rige juvel i den spanske krone, og som siden fik Sovjetunionen til at betale overpriser, er ren elendighed. Sukkerhøsten er nede på samme niveau som i 1905.

Ingen i de statslige kooperativer gider høste sukkerrør for en løn, der hører til blandt verdens laveste, så derfor er en slags privatisering gået i gang, og 150.000 cubanere har fået ret til at leje jordlodder, som de selv må dyrke. Men de skal sælge afgrøden til staten, og den sætter prisen.

Det er derfor et åbent spørgsmål, hvordan ordningen med de private bønder kommer til at virke, ligesom der lyder en sagte brummen fra mange af de andre, som er blevet fyret fra de statslige virksomheder i forsøget på at effektivisere produktionen. Mange klager over, at de ikke har adgang til at købe råvarer ind en gros, og at staten skal bestemme priserne.

Regeringen har udsendt en liste over 181 beskæftigelser, man kan søge om at få ret til at bestride som selvstændig, blandt dem hverv som bårebuketarrangør, frisør, mekaniker, blikkenslager, klovn til børnefødselsdag, æseldriver og palmetræ-beskærer. Planen er at fyre godt en million mennesker, som alligevel ikke laver noget eller arbejder sort, og give dem ret til at blive selvstændige.

Den sidste olie?

Cuba under Castro har altid været på støtten. Først kom overordentlig gavmilde pengeoverførsler fra Sovjetunionen, hvis favn USA tvang Fidel Castro ind i, fordi man i Det Hvide Hus mente, at han var kommunist, sidenhen kom bistandshjælpen fra Venezuela.

Af de fire hovedindtægter, som landet i dag har, er nikkel, som især kineserne aftager i bytte for nye busser og biler, den fjerde.

Den tredjestørste kommer fra de tre millioner turister, som årligt rejser til landet.

Den næststørste er pengeoverførsler fra familie i udlandet, fortrinsvis fra Miami, som ved, at deres kære i Cuba må have tilskud for ikke at gå sultne i seng. Der bor omkring halvanden million cubanere uden for deres fødeland.

Men den største indtægtspost er eksport af sundhedspersonale. Den indbringer seks milliarder dollar om året, og størstedelen kommer fra Venezuela i form af 115.000 tønder olie om dagen – det dækker to tredjedele af Cubas energiforbrug – samt penge fra den venezuelanske statskasse som betaling for udstationering af 40.000 cubanske læger og sygeplejersker i slumkvartererne, hvor de yder gratis hjælp.

»Den 5. marts, i eftermiddagstimerne, døde den bedste ven, som det cubanske folk har haft i deres historie,« skrev Fidel Castro, 86 år, i avisen Granma.

Fidel Castro har siden sin overdragelse af præsidentposten for fem år siden flittigt skrevet i partiavisen under rubrikken »Betragtninger fra kammerat Fidel«, men i sommer holdt han brat op efter at have skrevet nogle besynderlige indlæg, dels om yogas skjulte fortræffeligheder, dels om den forhenværende DDR-chef Erich Honecker, »den mest revolutionære tysker, jeg har kendt«, som han priste for sin handlekraft over for de dengang nye ledere i Kreml. De, der indførte reformer, som fik Muren til at vælte – og støtten til Cuba til at forsvinde.

Nu skrev Fidel Castro så igen, om sin gode ven Hugo Chavez, som blev 58 år. Hugo Chavez havde set op til Fidel Castro og kaldt ham for »far«, og sammen havde de sunget gamle revolutionære kampsange i radioen, da Castro var på besøg hos sin discipel i Caracas.

For at sikre sin olierige tilbeder mod kupforsøg, udstyrede Castro ham med toptrænede sikkerhedsagenter og siden med læger, der skulle redde hans liv fra kræften. Men lægerne kæmpede forgæves. Derimod fortsætter cubanske efterretningsagenter med at mandsopdække Chavez' efterfølger, Nicolas Maduro, i præsidentpaladset.

I de sidste par år har regeringen febrilsk ledt efter olie i farvandet omkring Cuba, men uden held. »Det har været en katastrofe. Nu forsøger man for sidste gang at få et russisk olieselskab til at bore,« siger en udenlandsk korrespondent i Havana.

Det altafgørende spørgsmål er derfor, hvad man skal stille op, hvis en ny magthaver i Venezuela stopper for olien og pengene?

Kvinderne i Hvidt

Udover de forsigtige privatiseringer af småerhverv, har Raul Castro, 81 år, indført nye udrejselove. Førhen skulle man have tilladelse i form af et »hvidt kort« for at kunne forlade landet. Således havde Yoani Sanchez – den i udlandet så kendte blogger og systemkritiker, i Cuba omtales hun aldrig – 20 visa i sit pas, blandt andet til Danmark, men hun kunne aldrig få »det hvide kort«. Men takket være den ny lov rejser hun i disse måneder rundt i verden og får alle de priser, hun har været hindret i at modtage.

Men andre dissidenter, blandt dem Kvinderne i Hvidt, mener, at den ny lov reelt er kosmetik på et falleret regime, fordi et pas koster en årsløn for en cubaner. Den pris vil forhindre de fleste i at tænke på at rejse.

Kvinderne i Hvidt marcherer hver søndag efter messen i Santa Rita-kirken i Havanas ambassadekvarter ned ad den Femte Avenida i protest mod, at deres kære holdes indespærret som politiske fanger. Bagefter holder de hvidklædte kvinder et friluftsmøde, hvor de informerer hinanden om, hvad der sker i andre byer af tilbageholdelser, politivold og anden chikane mod deres medlemmer.

Men for nylig kunne en af dem fortælle om en glædelig hændelse: Kvinderne i Hvidt er blevet indstillet til Nobels Fredspris.

Da Anisley Miraz Lladosa et par dage senere fik nyheden herom af en dansk journalist, smilede hun af lykke. Som mange andre dissidenter synes hun ikke, at omverdenen gør nok for at lægge pres på »Castro-tyranniet« for at få undertrykkelsen stoppet.

Anisley Miraz er 31 år og bor i provinsbyen Trinidad, hvor hun forsøger at ernære sig som forfatter. Efter at have udgivet to bøger på et katolsk forlag – kirken er den eneste organisation, der ikke er underlagt statslig kontrol – og fået priser for sin digtning, sagde hun efter behørigt pres fra den statslige kulturforvaltning ja til at lade sin nyeste bog udkomme på et »almindeligt« forlag.

Hun siger, at hun sagtens kan skrive, hvad hun vil. »Men,« ler hun, »jeg kan ikke få det trykt.«

I 50 år er intet sket

Anisley Miraz fortsætter: »Overalt i verden må man udtrykke sig, have sin religion i fred, stemme frit på dem, der skal repræsentere dig i regeringen. Men ikke her i landet. Dette er et tyranni, et enevælde. Og kommunismen fungerer ikke. De veluddannede, eksempelvis lægestanden, lider mest. En kirurg står under en operation og må tænke på, hvordan han skal skaffe mad på spisebordet til sine børn. Derfor må han lave noget ved siden af; sælge svinekød eller leje værelser ud til turister.

Der var en revolution i 1959, da styret skiftede, og meget andet blev forandret – til det gode dengang, men til det værre derefter. I over 50 år er der ikke sket noget. Da revolutionen blev indført, lykkedes det lederne at hjernevaske befolkningen og styre dens handlinger – den er som en hest med skyklapper på; den ikke må se til siderne,« fortsætter Anisley Miraz.

Når man spørger hende, om det er frygten for sikkerhedspolitiet, der holder folk fra at vise solidaritet med de pårørende til de politiske fanger, med Kvinderne i Hvidt, ved for eksempel at sætte sig på kirkebænken ved siden af dem, svarer hun »ja« – og tilføjer:

»Folk er bange. Man aner ikke, hvem man tør stole på, og hele tiden er der folk, der advarer én om, at man sender forkerte signaler – og den frygt er dødbringende. Trinidad, hvor jeg bor, er et meget lille samfund, alle kender hinanden – men kun tilsyneladende – for pludselig finder man ud af, at han, der bor overfor, melder én, hvis man tænker anderledes.

Men jeg lader mig ikke gå på, jeg bliver ved med at opføre mig, som om jeg var fri, og når jeg for eksempel står i kø for at købe et lille stykke brød med min rationeringsbog, siger jeg somme tider: 'Hvor i hele verden foregår der noget som dette?' Nogle af de andre i køen beder mig holde kæft, andre siger, at jeg er skør, siden jeg står og brokker mig, andre igen stirrer blot på mig og siger ikke noget. Men der er altid én, som siger, at det er sandt, hvad jeg siger.

Man føler sig udelukket af sit eget samfund, sit land, sin virkelighed. Somme tider føler jeg mig som straffefange på fængselsøen If, omgivet af vand til alle sider.«

GLOBALISTEN

Af Ole Nyeng

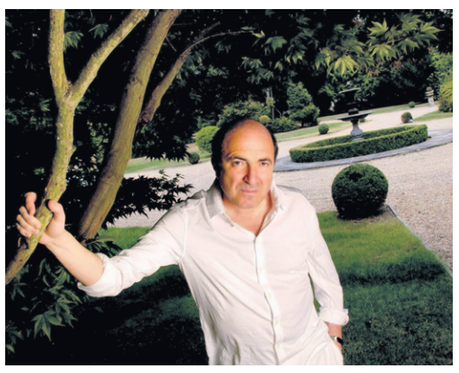

Boris Beresovskij ved sit hjem i London. Blev 67 år. FOTO: CAMERA PRESS/TOM STOCKILL

BORIS BERESOVSKIJ, den russiske oligark, der blev fundet død i sit hjem uden for London søndag, 67 år, er død ved **hængning,** konstaterede et ligsyn mandag. Der er ingen tegn på forudgående vold, hed det, men Beresovskijs lig skal nu igennem en række yderligere undersøgelser for at fastslå, om hængningen er foretaget for egen hånd. Dagen før, at han blev fundet død, havde Beresovskij fortalt en journalist fra erhvervsmagasinet Forbes, at han »havde mistet viljen til at leve«.

Beresovskij, der var en af den russiske leder **Vladimir Putins** argeste modstandere, har tidligere været udsat for attentatforsøg, og hans tidligere livvagt og ven, **Aleksandr Litvinenko,** blev i 2006 dræbt ved en forgiftning af det radioaktive stof **polonium.**

Beresovskij, oprindeligt matematiker, var en af de store vindere af Sovjetunionens ophørsudsalg i 1990erne og et politisk indflydelsesrigt medlem af præsident **Jeltsins** inderkreds. »Han var ikke tilfreds med at stjæle, han ønskede, at alle så, at han stjal og kunne slippe ustraffet fra det,« som Aleksandr Lebed, samtidig politiker og general, udtrykte det.

Det var efter eget udsagn Beresovskij, der overtalte Jeltsin til at lade Putin efterfølge sig på præsidentposten i 2000, men de to magtfulde mænd stødte gentagne gange sammen i begyndelsen af Putins embedsperiode, og Beresovskij måtte tage flugten til London, hvor han blev et naturligt samlingspunkt for den Putin-kritiske eksil-opposition. Putin forlangte ham flere gange udleveret fra Storbritannien, hvilket briterne afviste – en stor sten på vejen for en bedring af det anstrengte britisk-russiske forhold.

KONFLIKTEN mellem Tyrkiet og landets kurdere kom måske nærmere en løsning, da **Abdullah Öcalan**, den fængslede leder af den militante kurdiske organisation **PKK**, i slutningen af sidste uge kaldte til våbenhvile. I en tale, der blev transmitteret fra fængselsøen Imrali, hvor Öcalan har siddet fængslet siden 1999, og som – enestående – blev vist direkte på tyrkisk tv, opfordrede PKK-lederen alle PKK-soldater til at trække sig tilbage fra Tyrkiet til bjergområder i det nordlige Irak. Den tyrkiske præsident, **Recep Tayyip Erdogan,** kaldte Öcalans tale »positiv« og gav det tyrkiske militær ordre til at indstille al aktivitet mod kurderne for at se, om våbenhvilen bliver implementeret. Det tyder alt på, at den gør her en lille uge efter.

Erdogan og Öcalan har i nogen tid forhandlet via mellemmænd om betingelserne for en løsning af den 40 år lange konflikt, der har kostet omkring **30.000** menneskeliv. PKK kræver ikke længere en selvstændig kurdisk stat, men øget kurdisk **selvstyre**, større mindretalsbeskyttelse i forfatningen, bedre muligheder for at kunne anvende det kurdiske sprog samt løsladelse af en lang række fængslede kurdiske aktivister.

ERDOGAN scorede også en anden diplomatisk sejr i den forgangne uge, idet han sidste fredag modtog en overraskende opringning fra den israelske premierminister, **Benjamin Netanyahu,** hvori denne undskyldte for »begåede fejl«, da israelere i 2010 bordede et tyrkisk skib i internationalt farvand. Skibet var på vej til Gazas kyst med det formål at bryde Israels blokade af levering af en hel række produkter til Stribens palæstinensere. Ni personer om bord på fartøjet Mavi Marmara blev dræbt ved den lejlighed, de otte tyrkere. Episoden førte til en nedfrysning af de i forvejen kolde tyrkisk-israelske forbindelser. Som følge af Netanyahus undskyldning bliver de **diplomatiske forbindelser** mellem de to lande nu genoptaget.

Det var angiveligt USAs præsident **Obama,** som under sit besøg i Israel i sidste uge fik overtalt Netanyahu til at komme Tyrkiet i møde. Både Israel og Tyrkiet er vigtige allierede for USA.

MOUAZ AL-KHATIB, leder af den vestligtstøttede syriske opposition, har meddelt, at han trækker sig tilbage, hvilket er et slag mod det to år lange oprør mod **Bashar al-Assads** styre. Det sker i protest mod det internationale samfunds mangel på handling.

»Alt hvad der er sket – ødelæggelse af infrastruktur, arrestation af titusindvis, fordrivelse af titusinder andre, og alle andre tragedier er ikke tilstrækkeligt til, at verden kan træffe en beslutning om at lade folket forsvare sig selv,« hed det i en erklæring fra ham.

Al-Khatibs afgang kommer også, efter at han har mødt hård kritik af sin beslutning om at tilbyde forhandlinger med Assad, og efter at Syriens Nationale Koalition i sidste uge valgte en islamistisk teknokrat **Ghasshan Hitto** til premierminister i overgangsregeringen. Al-Khatibs beslutning ses som et nederlag for den moderate del af oppositionen.

DEN CENTRALAFRIKANSKE REPUBLIK, et af verdens mest underudviklede lande, var søndag scene for et vaskeægte **militærkup.** En junta under ledelse af en **Michel Djotodia** erklærede, at præsident **François Bozize** er sat fra magten, forfatningen er suspenderet, og parlamentet sendt hjem. Erklæringen måtte optages og omdeles til journalister i hovedstaden Bangui, fordi landet var ramt af en af sine mange strømafbrydelser, hvilket gjorde det umuligt for den nye juntaleder at tale til sine 4,5 millioner undersåtter på tv.

Et vaskeægte militærkup. *Michel Djotodia* har taget magten i Den Centralafrikanske Republik, her passer hans mænd på præsidentpaladset. FOTO: REUTERS/ALAIN AMONTCHI

Djotodia lovede »troværdige og transparente« valg efter en »overgangsperiode« på tre år. Indtil da vil juntaen regere per dekret.

Den afsatte præsident Bozize, der selv tog magten ved et kup for ti år siden, er flygtet til nabolandet Cameroun.

Frankrig har en del soldater i den gamle franske koloni, men deres indsats har indskrænket sig til at tage kontrol med lufthavnen. Den franske præsident, **François Hollande,** sagde i en erklæring, at han »har noteret sig præsident Bozizes afgang«, hvilket må siges at være en behersket reaktion.

LAYOUT: BENTE BRUUN KORREKTUR: FLEMMING GERTZ, LISBETH RINDHOLT